

هنرمندان در گفت و گو با شهرآرا درباره جایگاه المان های رضوی در هنرهای شهری مشهد می گویند

انتقال مفاهیم عمیق رضوی باآثار هنری شهری

گزارش خبری

الهام ظریفیان اوقتی از هویت بصری شهری صحبت می شود، انتظار ازمشهد به عنوان شهر امام رضا^ع واولین کلان شهر مذهبی کشور این است که مهم ترین دلیل وجود و فلسفه شکل گیری شهر مشهد، یعنی امام رضا^ع و مفاهیم مرتبط با فرهنگ رضوی بیشترین نمود را در هنرهای شهری آکران شده در آن داشته باشد. سال ۱۳۸۹ نخستین دوسالانه یادمان های شهری رضوی باحضوراستادان برجسته مجسمه سازی ایران مانند بهروزدارش، مرحوم اصغرکش چیان مقدم، طاهر شیخ الحکمایی، احمد نادعلیان وهادی تقی زاده در هیئت داوری، توسط شهرداری مشهد برگزارشد. محوریت اصلی این دوسالانه هایی باموضوعات امام رضا^ع و فرهنگ رضوی بود، اما دیگر موضوعات شهری رانیز به طور جنبی پوشش می داد. دومین وسومین دوره این دوسالانه به همین ترتیب برگزار شدند. در سال ۱۳۹۵ اما این دوسالانه در دهه کرامت به طور اختصاصی با موضوعات مرتبط با امام رضا^ع برگزار شد. پس از آن و در پی تغییرات مدیریتی وسیاست گذاری ها، برگزاری جشنواره ای مستقل در حوزه المان های رضوی لغو و ساخت المان های رضوی در دل جشنواره های استقبال از بهار که از چهارده سال پیش تاکنون هرسال توسط شهرداری برگزار شده است، ادامه یافت. بااین حال، کیفیت آثار ساخته شده در این حوزه همواره در میان کارشناسان وهنرمندان مورد بحث بوده است. بسیاری بر این باورند که بعد از چهارده سال آکران ویژه آثار حجمی هنر شهری، دستکم در موضوعات مرتبط با مفاهیم رضوی، باید از ماکت سازی و بزرگ نمایی های سطحی عبور و به سمت رویکرد های مفهوم محور حرکت کنیم. در این گزارش سراغ دو هنرمند شناخته شده سالیان گذشته مشهد در حوزه هنرهای شهری رفتیم.

● از ماکت سازی بگذریم

هنرهای شهری می توانند به عنوان شناسنامه یک شهر، یک میدان یایک چهارراه شناخته شوند و فضای بصری آن محدوده را تحت تأثیر قرار دهند. با محوریت قرار دادن معنویت در شهر مقدس مشهد، این سؤال مطرح است که المان های موجود در این شهر چقدر، توانسته اند سبب تغییر چهره آن به عنوان یک شهر مذهبی شوند. پیش از پاسخ به این سؤال شاید بهتر باشد ببینیم در سال های گذشته چه رویکردهایی در ساخت المان های شهری در مشهد مورد توجه قرار گرفته اند.

حسین ششکلانی، تصویرساز و هنرمند شناخته شده مشهدی در حوزه هنرهای شهری که آثار زیادی از او در فضاهای شهری مشهد به نمایش درآمده است، با تفکیک معنا ومفهوم در هنرهای شهری، می گوید: از نگاه نشانه شناسی سه رویکرد متفاوت به هنرهای شهری وجود دارد. رویکرد اول، رویکرد مبتنی بر ارجاع تصویر رئالیستی است. برای مثال وقتی به زیارت امام رضا^ع می رویم، تصاویر معماری وتزیینات محیطی را می بینیم و مانند همان را در اثر هنری مان ارائه می کنیم. این یک ارجاع تصویری است و ارجاع تصویری، لزوما ارجاع مفهوم نیست، فقط ما را یاد مشهد و حرم می اندازد. درست است که ارجاع تصویری در نهایت به امام رضا^ع می رسد، اما باید ببینیم تأثیر آن چقدر است. در ارجاع تصویری، تأثیر بیشتر نوستالژیک واحساسی است وما را به یاد محیطی که برای زیارت به آنجا رفته بودیم می اندازد. نه مفاهیمی که اتمه^۱ از می خواهند بیان کنند. این رویکردی است که اتفاقا بیشترین آثار هنر شهری با همان ساخته وجانمایی می شوند؛ یعنی آثاری دارای تصاویر رئالیستی که ما را به محیط زیارت ارجاع می دهند، نه خود امام رضا^ع.

این هنرمند که از اولین سال های شکل گیری جشنواره استقبال از بهار شهرداری مشهد عضو اصلی اتاق فکر بوده و در دوره های مختلف جشنواره در ترکیب داوران حضور داشته است، ادامه می دهد، رویکرد دیگر هنر شهری با محوریت رضوی، رویکرد نشانه محور است، یعنی باید نشانه ای طراحی کنیم که آن نشانه ما را به مفهوم برساند. به این نشانه، نماد گفته می شود که در واقع زیرمجموعه نشانه است. نماد یعنی چیزی که وقتی آن را می بینیم، به یاد چیز دیگری می افتمیم و این نماد صرفا رئالیستی یا برگرفته از محیط نیست. امکان دارد خاطره ای در حرم داشته باشیم و وقتی با آن خاطره روبه رومی شویم، یاد حرم بیفتمیم.

او می افزاید: رویکرد سوم، رویکرد مفهومی است. برای مثال اگر بخوایم فرهنگ رضوی وتوصیه های اتمه^۲ به ویژه امام رضا^ع را در المان ها وعناصر بصری شهری نشان بدهیم، باید مفهوم این توصیه ها را به تصویر تبدیل کنیم. اگر اسم امام رضا^ع در آن بیاید، بهتر است، اما اگر هم نیاید، اشکالی ندارد. مثلا حدیث «سلسله الذهب» برای ما شیعه ها مهم است، پس باید آن را مفهوم سازی کنیم؛ اما مفهوم سازی به این معنی نیست که گنبد امام رضا^ع یا نقاره خانه را در اثرمان نشان بدهیم. خودمفهوم را باید به گونه ای بازسازی کنیم که ذهن ما از لحاظ بصری به آن سمت برود. این حدیث از مبانی عقیدتی ماست و به ما توصیه می کند پایبند به ولایت باشیم تا گمراه نشویم وما باید این را نشان بدهیم. به نظر می رسد به این رویکرد در هنرهای شهری کمتر توجه شده است. یعنی اغلب حتی اگر بخواهیم اثری درباره حدیث «سلسله الذهب» هم بسازیم، به سمت خوش نویسی وتابلوسازی از آن می رویم. این هم در جای خودش بد نیست، اما به نظر می رسد باید بیشتر به سمت مفهوم سازی حرکت کنیم و فقط شبیه سازی نکنیم.

● المان های رضوی با رجاعات تصویری به معماری حرم ششکلانی با تأکید بر اینکه بیشتر المان های رضوی از نوع ارجاعات تصویری مرتبط با معماری حرم هستند، می گوید: این نوع در جای خودش خوب است. اما برخی مواقع این آثار آن قدر زیاد می شوند که تأثیرشان را از دست می دهند. مثلا المانی را که نمونه واقعی آن در حرم سه متر است، در بیست متر درست می کنیم یا نگین انگشتر را در ابعاد بزرگ می سازیم. این آثار که صرفا نوعی ماکت سازی از عناصر معماری حرم اند، بد نیستند، اما وقتی درصد زیادی از آثار این گونه باشند، محل اشکال اند. وقتی جنس اصلی را داریم و خود حرم بهترین کاشی کاری ها را دارد، چه دلیلی دارد که دوباره ماکت هایی مصنوعی از آن ها درست کنیم. بی گمان هر چقدر هم هنرمندانه باشند، به پای نمونه اصلی نمی رسند.

او ادامه می دهد: در رویکرد مفهومی باید به این نکته توجه کنیم که کار هنری، کار آموزشی نیست. امکان دارد در خدمت آموزش باشد، اما در این حوزه نمی گنجد. کار هنر، اشاره کردن است. مانند یک ویتترین جذاب است که شما را جذب می کند تا داخل مغازه بروید.

● هویت بصری مشهدالرضا^ع فقط با المان ایجاد نمی شود

پریا غیاث زاده، دیگر هنرمند مشهدی که آثارش بیشتر در بخش المان در سال های مختلف جشنواره استقبال از بهار در مشهد نصب شده و به نمایش درآمده است، از تکرار نمادهای کلیشه ای در المان های رضوی انتقاد می کند و می گوید: نگاه مدیران بیشتر در ارائه هویت بصری شهر با موضوعات امام رضا^ع و فرهنگ رضوی، صرفا نمادهایی تکراری است. به عنوان مثال، استفاده

عکس: سیدمسئکین افشار

رئیس اداره هنری سازمان فرهنگی واجتماعی شهرداری مشهد:

نمادهای رضوی به تعمیق هویت مشهد کمک می کنند

ممکن است پانزده ائمه^۳ در صد بودجه آثار دائم

را به خود اختصاص دهند؛ اما در همه فراخوان های منتشر شده، این موضوع یکی از محورهای اصلی جشنواره بوده است. از نظر کمی، تعداد کارهای مرتبط با امام رضا^ع نسبت به کل آثار شهری خوب بوده است، اما هنوز نیاز به کار بیشتر در این زمینه وجود دارد.

مسافری با تأکید بر اینکه برگزاری جشنواره ای مستقل در حوزه المان های رضوی خیلی ظرفیت ندارد، می گوید: به این معنی که باتوجه به چندبندی بودن جشنواره، فضای بیشتری برای کار نداریم. فضاهایی که در عرصه شهری می توانیم کار کنیم، دیوارها، آیلندها یا میدان گاه هاستند. این مکان هادر طول دوره های گذشته به تناوب با آثار امام رضایی کار شده اند؛ از اینکاری ها، کاشی کاری ها، طرح های

از نماد گنبد در همه کارهای امام رضایی، تأثیر خودش را در ذهن مخاطب از دست می دهد. در حالی که مفاهیم رضوی مفاهیم عمیقی هستند و خیلی فراتر از این می توان درباره آن ها کار کرد. مجسمه های «سلام» در میدان شهدا یا المان فرزندی که مادرش را راکول کرده است در چهارراه احمدآباد، شاید غیرمستقیم ترین و در عین حال مستقیم ترین المان رضوی در شهر باشند که حال خوبی را به مخاطب القامی کنند. این ها المان هایی هستند که به صورت غیرمستقیم تأثیر فرهنگ رضوی بر شهروندان را نشان می دهند.

او با بیان اینکه بیشتر آثار هنر شهری آکران شده در مشهد با موضوعات رضوی آثاری سطحی هستند، می گوید: دلش این است که این آثار درباره زمانی کوتاهی تولید می شوند ونگاهی گفته شد، درباره آن ها وجود دارد. اغلب فرصت مطالعه و درگیر شدن هنرمند با موضوع به او داده نمی شود.

این هنرمند می افزاید: درصد زیادی از المان های رضوی آثار موقتی هستند که به صورت افراطی در آذین بندی استفاده می شوند؛ در حالی که المان های دائمی بیشتری می توانند مفاهیم عمیق رضوی را به مخاطب انتقال دهند. ضمن اینکه هویت بصری فقط با المان ساخته نمی شود. اجرای تئاتر و برنامه های تعاملی نیز خیلی می تواند در تعمیق مفاهیم رضوی مؤثر باشد؛ اما بیشتر مدیران صرفا به دنبال یک لقمه آماده به نام المان هستند تا بتوانند

در یک نقطه آن راضب کنند.

غیاث زاده می گوید: ما جزو معدود شهرها بعد از تهران هستیم که این حجم از المان را در شهر داریم. وقتی تعداد المان ها بیشتر از حد شود، موجب ناآینایی بصری می شود. به گونه ای که مخاطب، دیگران هارنامی ببند و به آن اهمایت نمی دهد. در این دیدگاه المان هایی که این نمادها رانداشته باشند، المان رضوی محسوب نمی شوند.

آهو و... فراوان در آن ها کار کرده ایم. مسافری می افزاید؛ ما المان های رضوی را مبتنی بر مکان در نظر می گیریم. باور داریم که بعضی مکان ها که زائران بیشتر به آن ها مراجعه می کنند، اگر بانماد ونشانه های رضوی عجین شوند، خیلی می توانند به تعمیق هویت مشهد امام رضایی کمک کنند. به عنوان مثال سال گذشته، المان «به پناه آمده» وتندیس های حاوی القاب امام رضا^ع را در ورودی های شهر کار کردیم. هرسال آثار زیادی دارای نمادهایی مانند نقاره خانه، خادمان، کبوتر، آهو و... را در شهر نصب می کنیم. او درباره افزایش سهم آثار رضوی در فضاهای موجود نیز توضیح می دهد: فضاها دارای هویت مکان هستند و جشنواره استقبال از بهار نیز چندبندی است. امسال موضوعات امام رضا^ع،

ایستگاه خبر

نقش پررنگ زندگی شهری در «پرسه»

گزارشی کوتاه از نمایشگاه عکس در خانه تاریخی نوکی

نمایشگاه گروهی عکس «پرسه» تا ۲۲ آذرماه از ساعت ۱۰ تا ۱۸ در خانه تاریخی توکلی واقع در نواب صفوی ۷ برپاست. در این نمایشگاه آثار هنرمندانی مانند منصوره میرسندسی،

اکرم طهماسبی، فهیمه فرخی، مریم توسلیان، زهرا درزاده، نوشین شهابی، کیمیا نعیمی، یگانه وطن چی، مجتبی گیوه چی وفاطمه اکرمی به نمایش گذاشته شده است.

مدیر مکتب بافت با بیان اینکه بیشتر آثار نمایشگاه گروهی عکس «پرسه» با محوریت ونقش پررنگ زندگی شهری هستند، در گفت وگو با ایسنا گفته است: در نمایشگاه گروهی عکس «پرسه» دردو بخش آثار کاسانی که در پرسیه زدن عکسی ثبت کرده اند وگروهی دیگر که خارج از مجموعه آثاری را به ثبت رساندند، برگزار می شود. از سه فصلی که پشت سر گذاشته ایم، حدود ۳ هزار عکس برای ما فرستاده شده است که در حال طبقه بندی موضوعی آن ها با عنوان هایی مثل مشاغل، درها، ایوان ها و مردم نگاری هستیم. مجتبی گیوه چی خاطرنشان کرد: گروهی از اعضای گروه پرسه از میان ۱۵۰ قطعه عکس فصل اول حدود ۳۰ اثر را برای حضور در نمایشگاه انتخاب کردند وسعی شده است عکس هایی با زاویه دیدهای متفاوت با محوریت «زندگی شهری»، «مردم نگارانه» یا «پرداختن به معماری» انتخاب شوند. اعضای گروه بیشتر آثاری را که نقش زندگی شهری در آن هابررنگ بوده است، انتخاب کرده اند.

وی درباره اینکه نمایشگاه گروهی عکس پرسه مورد استقبال علاقه مندان قرار گرفته است، اظهار کرد: استقبال علاقه مندان از نمایشگاه خوب و رضایت بخش بوده است. ما در نمایشگاه میزبانان زیادی از مختلفی اذ افسراد هستیم، به عنوان مثال دانشجویان رشته عکاسی، گرافیک، معماری و مردمی که علاقه مندند، از این نمایشگاه گروهی دیدن کرده اند.

اخبار هنری مشهد

هنر نمایی بازیگر مشهدی در سریال «چرخ گردون»

حمیدرضا حافظ شجری، بازیگر تئاتر مشهدی که با نام جعفر در سریال «نوروز رنگی» شناخته شد، این روزها در تهران برای مجموعه تلویزیونی «چرخ گردون» جلودوربین

می رود. سریال نودشی «چرخ گردون» به کارگردانی جواد مزآبادی با حضور حمید لولایی در نقش آش فروش و علیرضا خمسه در نقش سید علی فروش دوره گرد در حال فیلم برداری است. این سریال برخلاف سریال های نودشی تلویزیون از لوکیشن آپارتمان خارج شده است و در فضای پارک لاله تصویربرداری می شود. داستان این سریال درباره دورقیب کاری، کریم اشی و غلام عدسی است. کمند امیرسلیمانی، رامین ناصر نصیر، افشین سنگ چاپ، نیما شاهرخ شاهی، مهرداد ضیایی، کریم قربانی، اکبر رحمتی، آتش تقی پور، مجید شهریاری و ساقی زینتی از دیگر بازیگرانی هستند که همراه حمیدرضا حافظ شجری در این سریال جلو دوربین می روند.

چارسوق هنر

«کت چرمی» و «کاپیتان» مسافر هند شدند

دو فیلم سینمایی «کت چرمی» و «کاپیتان» به ترتیب به کارگردانی حسین میرزا محمدی ومحمد حمزه ای در بخش رقابتی فیلم های بلند سینمای جهان

بیست و یکمین جشنواره بین المللی «چنای» هند به نمایش درمی آیند. هردو فیلم «کاپیتان» به تهیه کنندگی سید صابر امامی و«کت چرمی» به تهیه کنندگی کامران حجازی از تولیدات بنیاد سینمایی فارابی به شمار می روند. این نخستین حضور «کت چرمی» و چهارمین حضور «کاپیتان» در جشنواره های جهانی است. بیست و یکمین جشنواره بین المللی «چنای» هند از چهاردهم تا بیست و یکم دسامبر برابر با بیست وسوم تاسی ام آذرماه برگزار می شود.

سریال جدیدی که قرار است ماه رمضان برسد

به گزارش همشهری آنلاین، «مهیاریار» مجموعه ای تلویزیونی است که ساخت آن برای شیکه ۲ سیما از چندین ماه پیش آغاز شده و قرار است نوروز ماه رمضان سال ۱۴۰۳ از این شبکه پخش شود. این سریال، این روزها در شهرک غزالی در حال تصویربرداری است و تاکنون ۷۰ درصد کارش پیش رفته است. این مجموعه در سی قسمت ساخته خواهد شد که فیلم نامه این مجموعه تلویزیونی را محمدرضا محمدی نیکو به نگارش درآورده است. «مهیاریار» پروژه ای تاریخی است که هم لوکیشن های زیادی برای آن ساخته شده است که حدود ۱۴۰ لوکیشن را در برمی گیرد و هم از حضور بازیگران زیادی بهره می گیرد که به ۲۶۰ نفر می رسند. بخشی از این بازیگران ثابت و بخشی فرعی هستند ون تغییر می کنند.